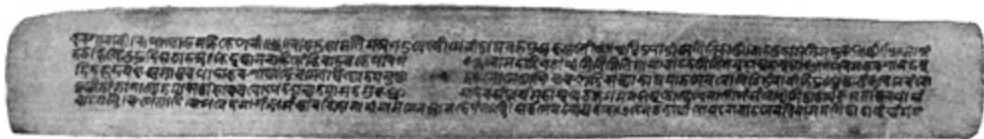

Kambalin dala a megváltás felé evezésről az együttérzés csónakján¹

Együttérzés-csónak (bábakri rága)

Arannyal teli az együttérzés-csónak.
A parton lett csak hely az ezüsttársolynak.
Evezz, Kambalin, az eget megcélozva.
Ami egyszer elmúlt, hogy térhet az vissza?
Horgonyát kitepte, kötelét kioldta.
Kambalin evez már, hisz mestere mondta.
Hajóderékra áll, s mindenfele kémlel.
Evezője nincsen. Túlra most hogy ér el?
Jobbot és balt elhagy; halad egy irányba,
és közben rálel a tiszta boldogságra.

* Kambalin (szanszkritul Kambalámbarapáda) valamikor a 10–12 századból származó verse a tantrikus buddhista *csarjā* dalok mintegy ezeréves kelet-indiai gyűjteményében maradt fenn. Az ötven ismert dal közül ez az egyetlen, mely Kambalin neve alatt szerepel. A költő személyéről semmit nem tudunk. Az akkoriban beszélt proto-bengáli-maithili nyelvjáráások és az irodalmi apabhramsa nyelv keverékén született *csarjā* dalok egy időben rendkívül népszerűek voltak, és volt szanszkrit és tibeti fordításuk és kommentárjuk is. Az indiai buddhizmus kihasználásával azonban az eredeti dalok eltűntek Indiából. Egyetlen, töredékes kéziratukat 1906-ban fedezte fel Népalban egy bengáli tudós, és mutatta be azt a bengáli legfontosabb nyelvemlékeként. A dalok gyakran a mindennapok képvilágába helyezett paradoxonokkal mutatják be a jógikus-tantrikus utat. Bár ez csak egy a vers lehetséges értelmezései közül, a szanszkrit kommentátor Munidatta többek között elmondja, hogy itt a kegyelem csónakja a megvilágosodásra törekvő tudatot (*bodhicsitta*), az arany a buddhista megváltás egyik központi fogalmát, az ürességet (*súnjatā*), az ezüst (*rúpa*) pedig a világ utáni vágyódást kiváltó öt elem (*szkandha*) közül az első kettőt, a formákat (*rúpa!*) és azok észlelését (*védanā*), az ég a legfelső csakrát, a mahászukha-csakrát, az „ami egyszer elmúlt, hogy térhet az vissza?” a születések körforgásából való kilépést, a horgony az illúzió valósnak gondolását, a kötél pedig a tudatlanság fonálát jelképezi. A negyedik sor a mester útmutatását figyelembe nem vevő eltévelyedésről szól. Az utolsó sorban a jobb és a bal a kettősség-képzetet (*ábhásza-dvaja*), a tiszta boldogság (*mahászukha*) pedig a léleknelküliség felismerését (*nairátma-dzsnyána*) jelenti.

A metrikailag és nyelvtanilag bizonytalan verset egyik legkiválóbb indiai kutatójuk, H. C. Bhajáni az apabhramsa és újind epikus költészet leggyakoribb versformájában, a moraszámláló csapái versmértékben rekonstruálta. Mivel a moraszámláló verselés magyarul visszaadhatatlan, ezért azt a mi elbeszélő költészetünk felező tizenkettesére „fordítottam le”. (A ford. megj.)

Lálan Fakir dala a rétvész Istenről²

Kormányosom, lelkem reád hogy leljen?
Légy velem a hullámok közt, hogy lélekvesztóm általérjen.
Könyörület óceánja,
nyomorultaknak barátja,
szolgád lábad hadd imádja!
A lét viharát hogy átvészeljem!

Ha a bűnös nem ér partot,
megmentőmnek kit mondhatok?
Magam szeljem lét-folyamod?
És nevedben majd senki se higgyen?

Hajó tőled süllyed vagy jár.
E világon nincs senkim már.
Lálan szól, esküszik akár:
Istenem, lábadnál adj helyet nékem!

Parvathy Baul és Ravi Gopalan Nair fametszete

² Lálan (1772 [?] – 1890. október 17.), akit hol szentnek, fakírnak, sahnak vagy mahátmánának neveznek, az egyik legnagyobb hatású baul énekes költő.

Csandidász dala a szerelem ébredéséről Krisna, a Fekete iránt³

Rádhának mélyen a szíve, ó, hogy fáj!
Egyedül maradva üldögél magába';
nem hallja, ha szól neki száj.

Gondokba merülve néz sötét felhőre;
másfele a szeme nem jár.
Nem gondja az étel, sárga ruhát visel;
mint egy jógi-nő olyan már.

Fonata kibomlik, virágja kicsúszik,
csak omló vaksötét hajat lát.
Mosolyog az égre, gomolygó felhőre.
Mit mondhat emelve karját?

Nőstény és hím páva éjsötét nyakára
szegzi egyre tekintetét.
Csandidász így mondja: először most látta
szeretőjét, a Feketét.

Csandidász horgászik, Rodzsokini ruhákat mos a falu tavában
(Parvathy Baul és Ravi Gopalan Nair fametszete)

³ Csandidász (angolul Chanidas, 15. század) bengáli költő, neve mellett gyakran szerepel a Bađu, Dvija vagy Dina megjelölések. 1916-ban a Bangiya Sahitya Parishad közzétette a *Srikrishna Kirtan* című kézirátát, amelyet Basanta Ranjan Roy Bidwatballabh fedezett fel Bankurában.

Szanátan Dász Bául és Bínadász dala a lélekmadárról⁴

Aranymadár, ne repülj el, ne hagyj itt!
Gonddal őrizlek, kalitkába zárlak.
Lélek-madár, kalitkámban jársz-kelsz.

Aranymadár,
Mielőtt e kalitkába szálltál,
Láttad-e annak urát?
Váltottál-e vele édes szavakat?

Egy nap, madár, elrepülsz majd, egy nap, madár, elrepülsz és elhagysz.
Ő, elrepülsz majd; és vajon milyen kalitkába szállsz? Ő, milyen kalitkába
szállsz majd oly nagy kedvvel?

Maradj az én bolond mesterem lábánál!
Örök életed lesz, madár.
És újra ismételteted majd: „Krisna, Krisna.”

Csont-ketrecben lélegzet-madár, folyton ki-be jár.
Mély titkát vajon ki ismeri?
Övét, ki egy nap s egy éj huszonegyezer-hatszázszor megy ki és be.
Aki titkát tudja, túljut életen és halálon.
A gyöngyöt, mely a szél erejével száll, hol őrzi a lélek?
Kinek ölt formát a formátlan? Ki ismeri szokásait?

Ő, ha csak egyszer is megismernéd, leráznád a földi létet és kötelékeit.
A bolond szól, légváradban, játszik a forma nélküli ember.
Bolond Szanátan, általjutsz majd a földi létén. Ő, imádd a mester lábát.

Bangha Imre fordításai

⁴ Szanátan Dász Bául (1930–2016) bengáli énekes költő, Parvathy Baul mestere. Bínadász Parvathy Baul költői neve. Kambalin, Lálan Fakír, Csandidász fentebb közölt dalát, valamint e dalt Parvathy Baul több száz darabot számláló előadói repertoárjából válogattuk.